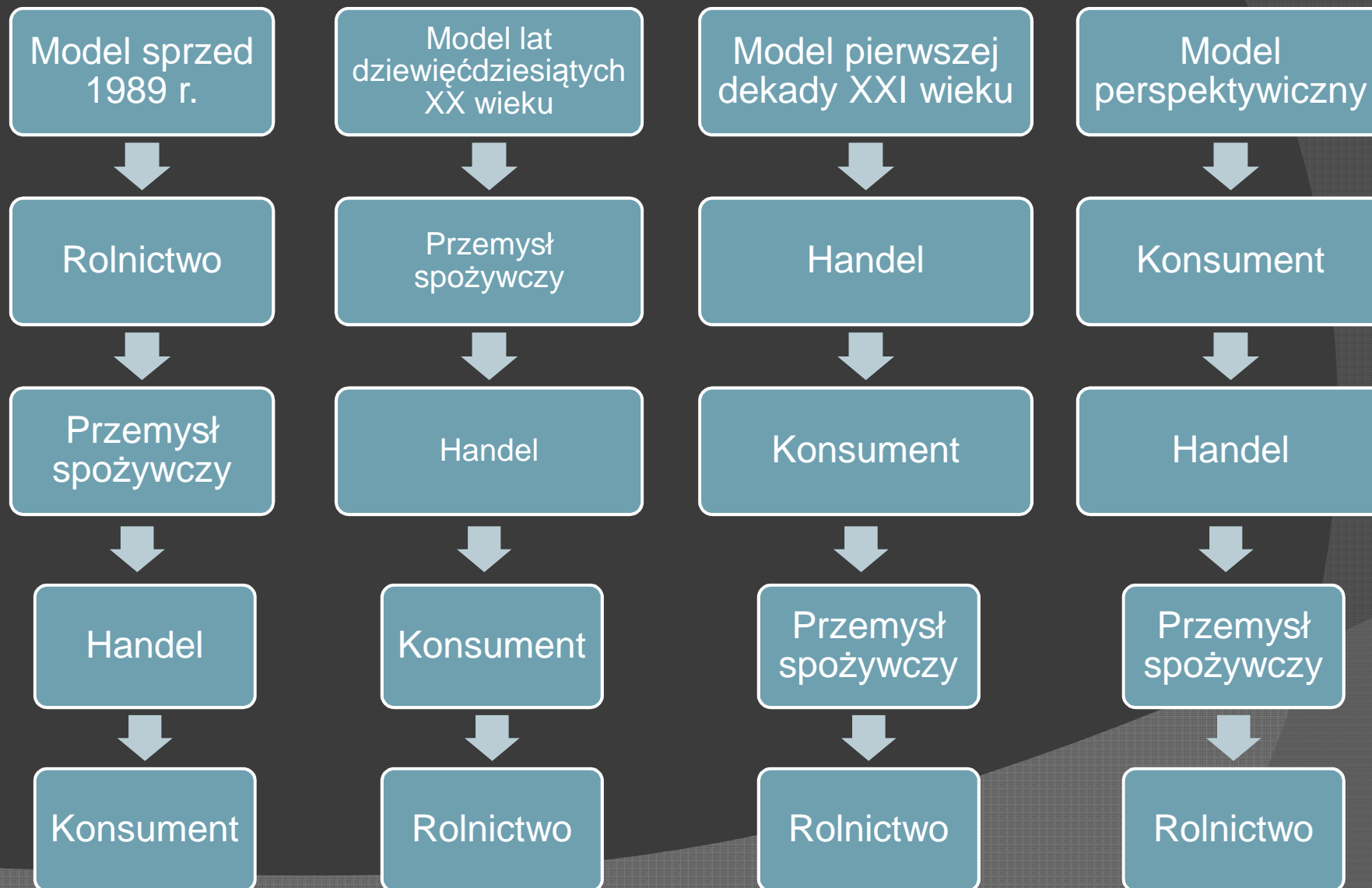

**TENDENCJE ZMIAN
W HANDLU DETALICZNYM
ŻYWNOŚCIĄ
POD WPŁYWEM
KORPORACJI
TRANSNARODOWYCH**

Ewolucja modelu łańcucha żywnościowego w Polsce zachodzącego pod wpływem procesów globalizacji

Czynniki ogólne rozwoju wpływające na kształt handlu detalicznego

- zmiany w zachowaniach konsumenckich zależne od poziomu powiązań globalnych danego kraju;
- poziom rozwoju gospodarczego i rosnąca siła nabywcza (dynamika PKB);
- rozwój technologiczny kraju, umożliwiający pojawienie się handlu detalicznego.

Porównanie wielkości jednostek gospodarczych w 2010 roku

- PKB Polski 478,2 mld USD
- Wartość sprzedaży Nestle (największej KTN przemysłu spożywczego na świecie) 105,3 mld USD
- Wartość sprzedaży polskiego przemysłu spożywczego 51,4 mld USD
- Grupa Maspex (największe przedsiębiorstwo przemysłu spożywczego z polskim kapitałem – wartość sprzedaży) 0,8 mld USD
- Wal-Mart Stores (największa handlowa KTN na świecie – wartość sprzedaży) 421,8 mld USD
- PSH Lewiatan (największe przedsiębiorstwo handlu detalicznego z polskim kapitałem – wartość sprzedaży) 2,2 mld USD

Czynniki sprzyjające ekspansji globalnych sieci detalicznych

„pchające”

- nasycenie rynków krajowych lub nadmierną konkurencją na tych rynkach;
- recesję gospodarczą lub/i starzejącą się populację ludności;
- restrykcyjną politykę dotyczącą otwierania nowych sklepów;
- wysokie koszty operacyjne (jak np. robocizna, czynsze, podatki);
- nacisk akcjonariuszy na utrzymanie wzrostu zysków;
- syndrom „ja też”.

„ciągnące”

- niedorozwój rynku lub słaba konkurencja;
- szybki rozwój gospodarczy lub podnoszący się poziom życia;
- szybki przyrost liczby mieszkańców lub wysoka koncentracja ludzi młodych;
- liberalne przepisy;
- korzystna struktura kosztów operacyjnych (np. czynszów, robocizny czy podatków);
- geograficzne rozłożenie ryzyka handlowego;
- możliwość wprowadzenia innowacji w nowych warunkach rynkowych.

Ranking największych korporacji handlowych na świecie w latach 2004 i 2011

	Nazwa	Kraj pochodzenia	Wartość sprzedaży z mld euro			Wartość sprzedaży z mld USD
			2004	2011	Zmiany w %	2011
1	Walmart	USA	249,11	349,07	40,2	468,52
2	Carrefour	Francja	91,01	108,08	18,7	150,36
3	Tesco	Wielka Brytania	54,88	83,58	52,3	116,27
4	AEON	Japonia	40,97	77,39	88,8	107,67
5	Seven&I	Japonia	46,46	76,46	64,5	106,37
6	Metro Group	Niemcy	62,61	76,43	22,0	106,32
7	Schwarz Group	Niemcy	46,96	69,93	89,2	97,29
8	Kroger	USA	47,22	67,36	42,8	93,71
9	Costco	USA	41,22	67,24	63,1	93,54
10	Casino	Francja	40,32	63,45	57,5	88,28
Razem			710,76	1038,99	46,2	1428,33

Ranking największych korporacji handlowych na świecie wg kontynentów w 2011 roku

	Ameryka Północna		Afryka i Bliski Wschód		Azja i Oceania		Europa		Ameryka Łacińska i Południowa	
	Nazwa	Wartość sprzedaży w mld USD	Nazwa	Wartość sprzedaży w mld USD	Nazwa	Wartość sprzedaży w mld USD	Nazwa	Wartość sprzedaży w mld USD	Nazwa	Wartość sprzedaży w mld USD
1	Walmart	356,38	Shoprite	13,52	AEON	65,25	Carrefour	104,52	Walmart	58,45
2	Kroger	93,71	Walmart	9,53	Seven&I	63,66	Metro Group	98,99	Casino	38,40
3	Costco	82,54	Pick n Pay	8,26	Woolworths	60,06	Schwarz Group	97,29	Carrefour	26,05
4	Target	73,43	Carrefour	5,82	Coles Group	55,65	Tesco	94,61	Cencosud	18,18
5	Walgreens	71,33	MetCash	5,75	Family Mart	26,37	Rewe Group	70,11	Soriana	8,32
6	CVS	60,39	SPAR	5,70	Uny	26,29	Auchan	67,96	SHV Makro	6,46
7	Safeway	45,12	Alon Holdings Square	4,28	LAWSON	23,81	Edeka	63,74	OXXO	6,10
8	SuperValu	34,38	Woolworths	3,96	Lotte Shopping	22,91	Aldi	60,58	SMU	4,71
9	Loblaw	33,94	Shufersal	3,73	Walmart	22,16	Leclerc	57,39	Chedraui	3,88
10	Publix	28,37	Emke Group (Lulu International)	3,27	Metcash	21,07	ITM Intermarche	44,45	Comercial Mexicana	3,73
Razem		879,59		63,82		387,23		759,64		174,28

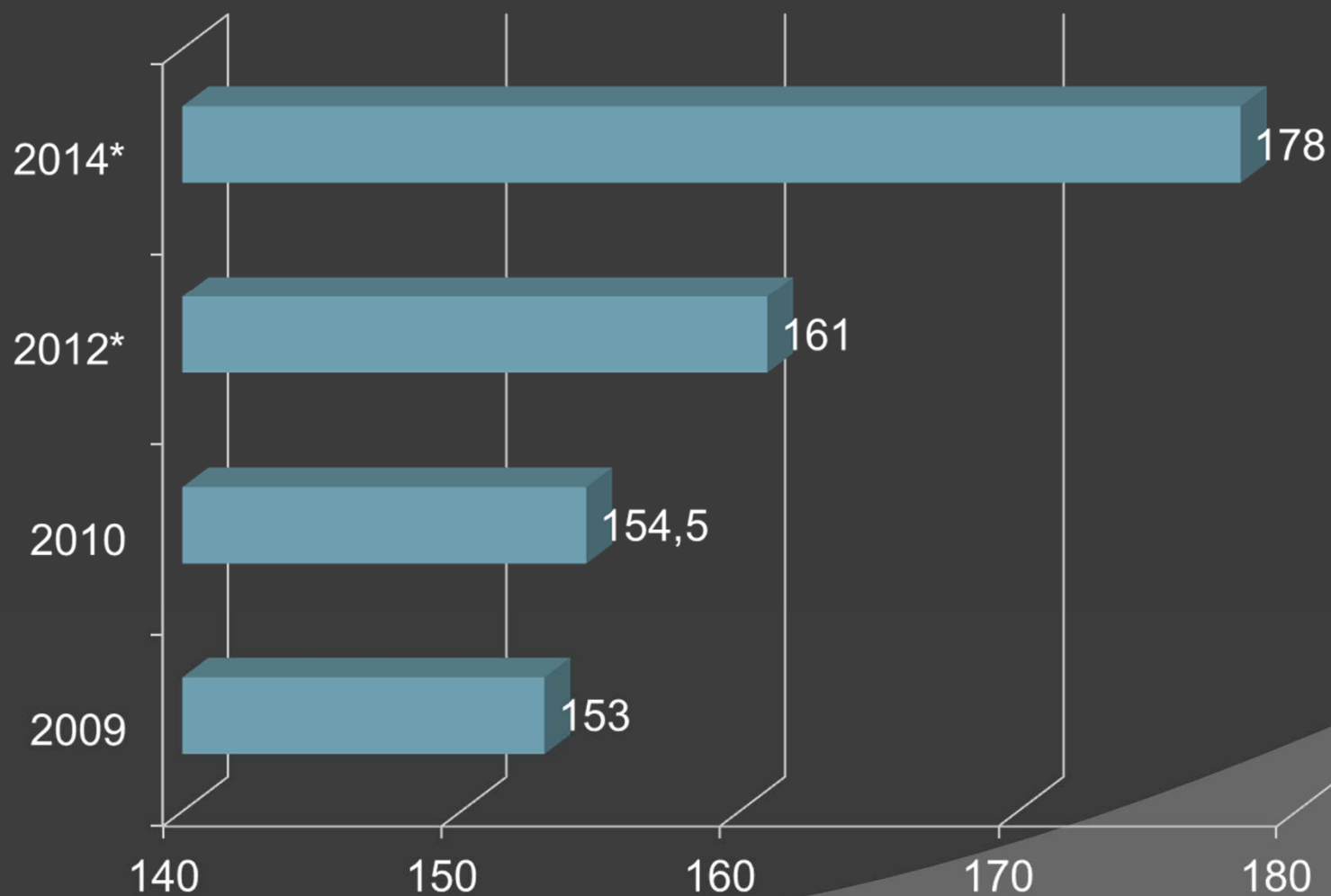
Zródło: opracowanie własne na podstawie *Global Retail Rankings 2012* www.planetretail.net Internet (30.11.2012).

Ranking największych korporacji handlowych w wybranych krajach świata w 2011 roku

Brazylia		Chiny		Francja		Niemcy		Japonia		Polska		USA		
Nazwa	Wartość sprzedaży w mld USD	Nazwa	Wartość sprzedaży w mld USD	Nazwa	Wartość sprzedaży w mld USD	Nazwa	Wartość sprzedaży w mld USD	Nazwa	Wartość sprzedaży w mld USD	Nazwa	Wartość sprzedaży w mld USD	Nazwa	Wartość sprzedaży w mld USD	
1	Casino	31,55	Auchan	11,60	Carrefour	63,19	Edeka	63,74	AEON	103,61	Jeronimo Martins	8,71	Walmart	332,97
2	Carrefour	18,26	China Resources Enterprise	10,97	Leclerc	52,65	Rewe Group	49,82	Seven&I	74,14	Metro Group	6,15	Kroger	93,71
3	Walmart	14,91	Walmart	8,89	Casino	40,43	Metro Group	41,17	Uny	26,07	Schwarz Group	4,85	Target	73,43
4	Cencosud	3,91	Lianhua	8,18	ITM (Intermarche)	38,77	Schwarz Group	41,02	LAWSON	23,93	Tesco	4,00	Walgreens	71,33
5	SHV Makro	3,68	Carrefour	7,15	Auchan	30,88	Aldi	34,42	Family Mart	21,13	Eurocash	3,74	Costco	67,79
	Razem	72,31		46,79		225,92		230,17		248,88		27,45		639,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Global Retail Rankings 2012* www.planetretail.net Internet (30.11.2012).

Wartość handlu spożywczego w Polsce w mld zł

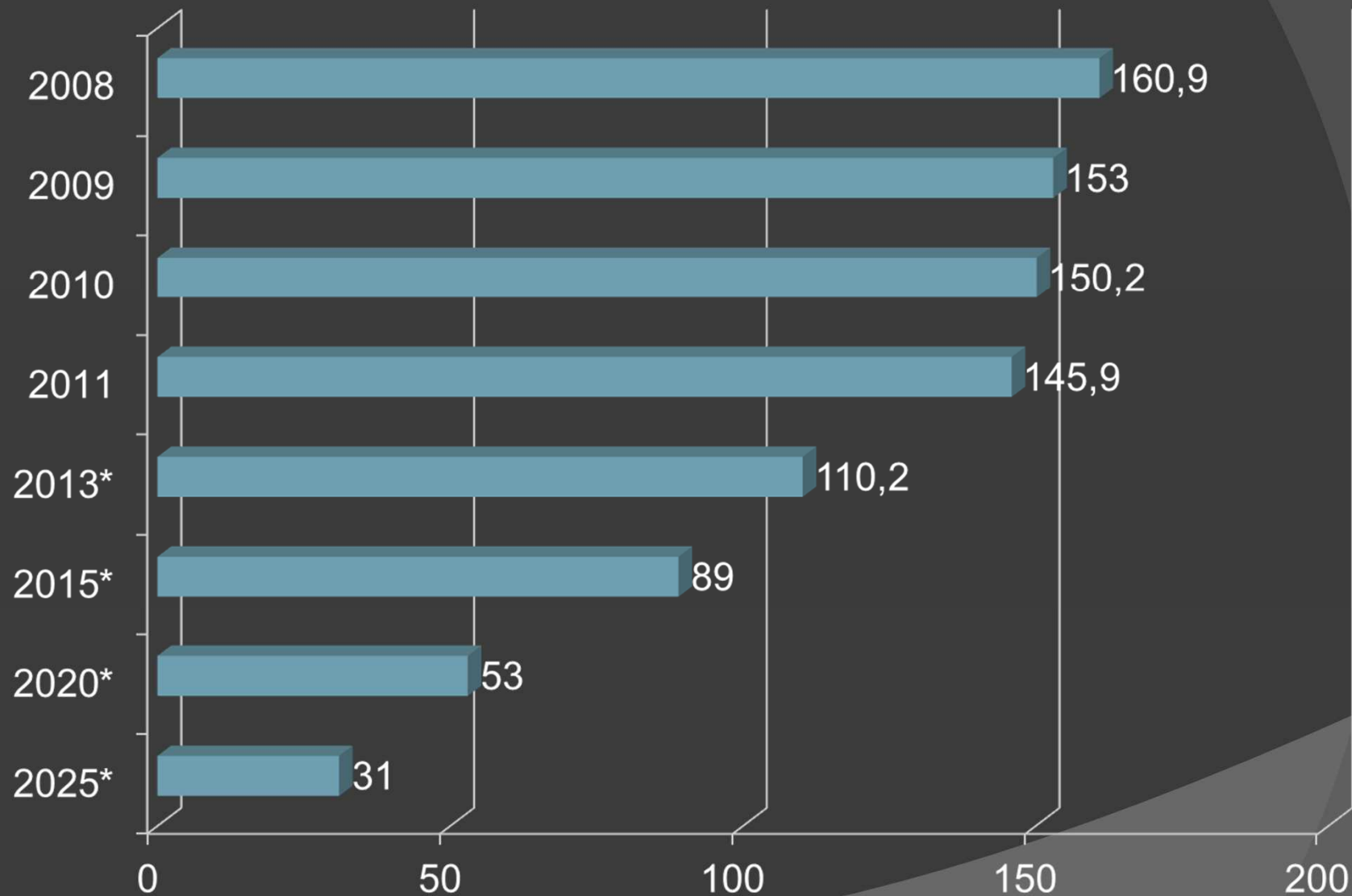
*prognoza

Źródło: Euromonitor International www.euromonitor.com.

Główne typy stacjonarnych sklepów detalicznych

Typy sklepów	Charakterystyka
Centra handlowe	obiekty o powierzchni powyżej 5000 tys. m ² . Stanowią odrębny budynek wraz z lokalami handlowymi i z częścią wspólną, łączącą te placówki
Cash&Carry (in. Dyskont Cash&Carry)	forma sprzedaży hurtowej dla przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą (np. małe i średnie sklepy spożywczo-przemysłowe)
Hipermarkety	wielkopowierzchniowe sklepy samoobsługowe, znacznie większe od supermarketów (powyżej 2500 m ² – zwykle o powierzchni np. 9000 m ²), oferujące szeroki asortyment żywności (ok. 50% asortymentu), jak i wyrobów nieżywnościowych
Supermarkety	stosunkowo duże (300-2500 m ² , zwykle o powierzchni np. 2000 m ²), tanie, niskomarżowe sklepy samoobsługowe, oferujące swym klientom bogaty asortyment żywności (ok. 70% asortymentu)
Sklepy dyskontowe	sklepy o powierzchni 300-1000 m ² , sprzedają stale standardowe artykuły po obniżonych cenach
Sklepy specjalistyczne	prowadzą sprzedaż głębokiego asortymentu w ramach wąskiej linii produktów, zapewniając najwyższy poziom usług
Sklep spożywczy duży	sklep o powierzchni 100-300 m ²
Sklep spożywczy średni	sklep o powierzchni 40-100 m ²
Sklep spożywczy mały	sklep o powierzchni do 40 m ²

Liczba sklepów spożywczych w tys.

*prognoza

Źródło: Euromonitor International www.euromonitor.com.

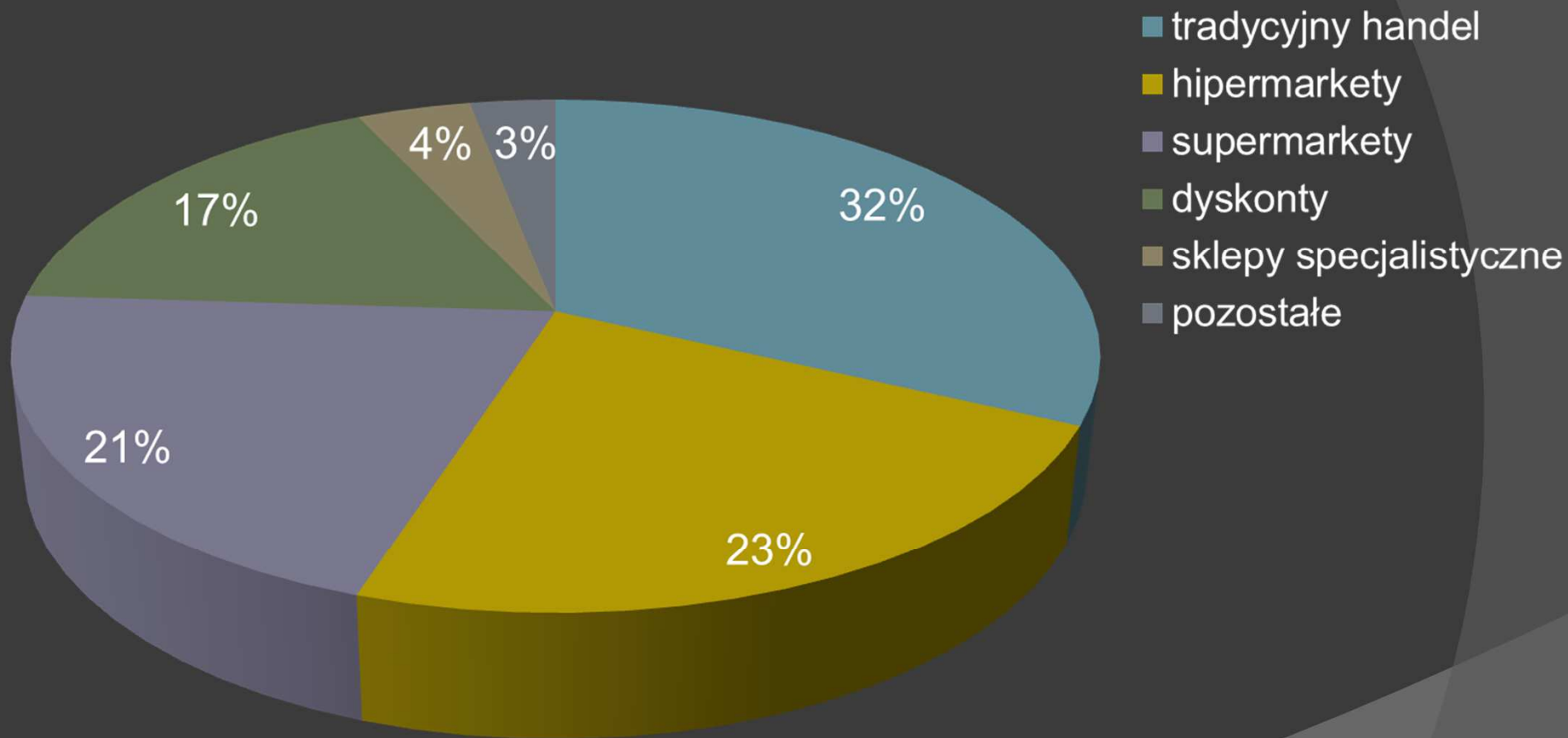
Powody opóźnienia procesu koncentracji w Polsce w porównaniu z innymi krajami Unii Europejskiej

- duża część (ok. 40%) społeczeństwa polskiego mieszka na terenach wiejskich;
- ludność miast powyżej 200 tysięcy mieszkańców stanowi zaledwie 22% ludności Polski, a one to właśnie stwarzają dogodne warunki dla rozwoju sieci handlowych;
- bardzo duża jest liczba dostawców, głównie małych i średnich firm przemysłowych oraz producentów rolnych;
- duża liczba małych punktów handlowych, pojedynczych właścicieli pracujących na granicy opłacalności;
- trudności związane z powstawaniem nowych wielkopowierzchniowych obiektów handlowych (problemy z nabyciem gruntów, długie wyczekiwanie na uzyskanie pozwoleń itp.);

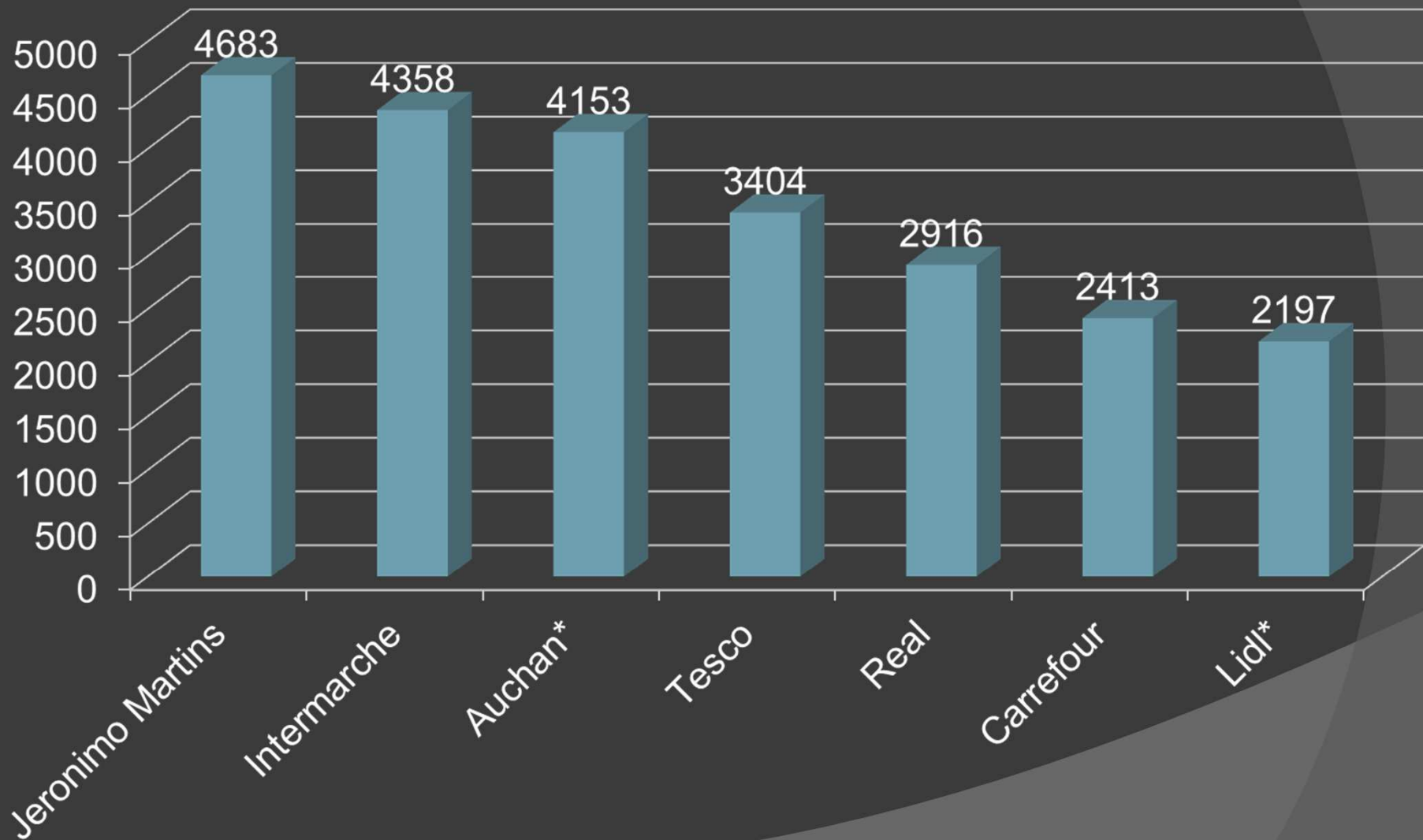
Powody opóźnienia procesu koncentracji w Polsce w porównaniu z innymi krajami Unii Europejskiej cd.

- relatywnie niskie są dochody ludności w porównaniu z innymi krajami Europy Zachodniej oraz najwyższy w krajach UE poziom samozaopatrzenia ludności;
- tradycyjne podejście polskiego konsumenta (badania wskazują, że nadal duża część społeczeństwa woli kupować w małych sklepach osiedlowych i polskie produkty);
- silna konkurencja pomiędzy zagranicznymi sieciami handlowymi w Polsce – w innych krajach jest ich najwyżej kilka, a u nas kilkanaście;
- mocna pozycja korporacji transnarodowych w polskim przemyśle spożywczym (ponad 40% produkcji) posiadających silne marki i własne kanały dystrybucji, które dostarczają produkty bezpośrednio do lokalnych sklepów.

Podział rynku handlowego – prognoza na 2014 rok w %

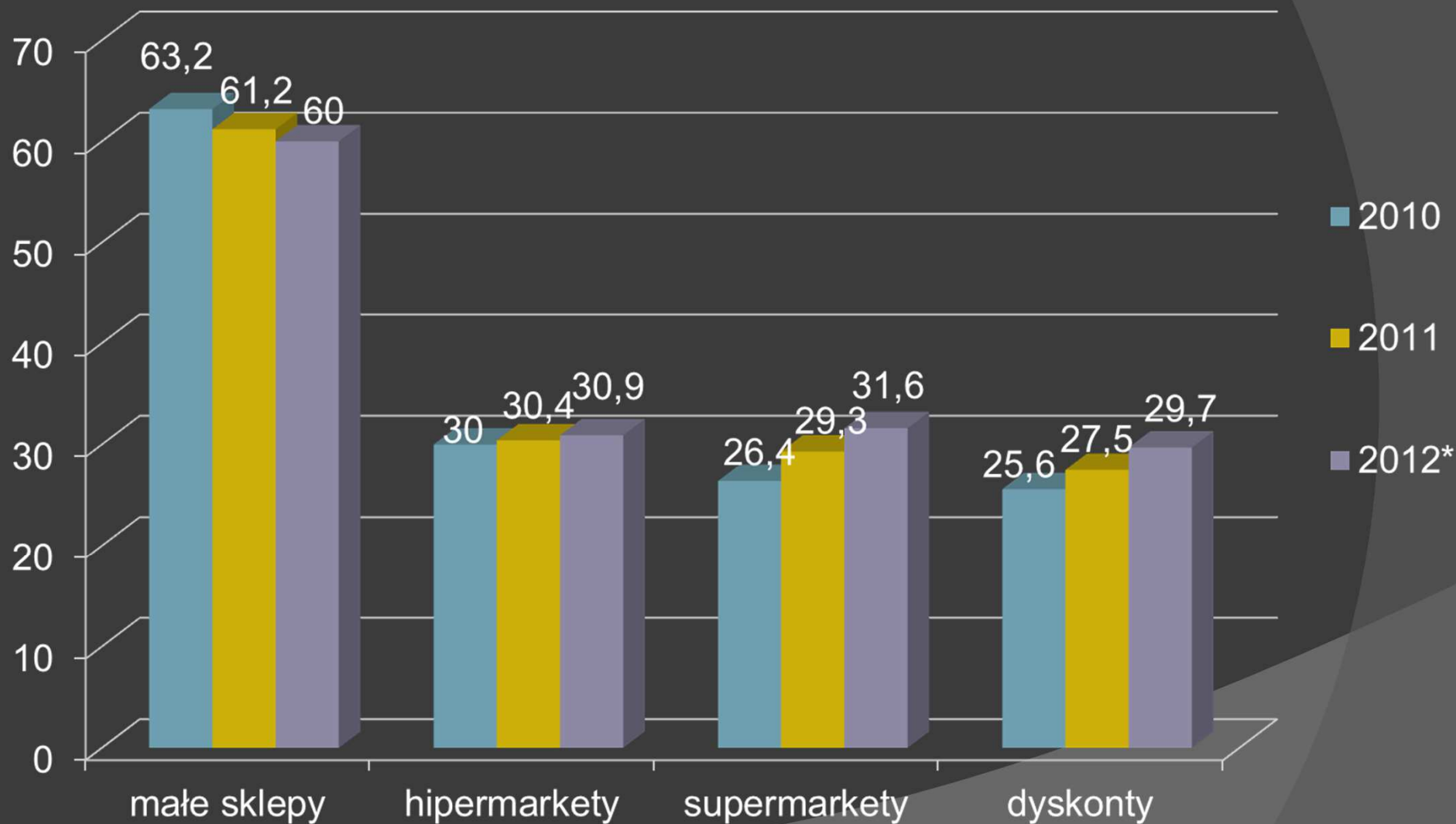
Efektywność wybranych sieci handlowych – obroty z 1 m² sklepu rocznie w euro (2010 rok)

*szacunki

Źródło: ITM Polska.

Główne segmenty rynku handlowego FMCG – obroty netto w mld zł

*prognoza

Źródło: Euromonitor International www.euromonitor.com.

Przyczyny zmniejszania się liczby małych sklepów

- wzrost ekspansji sieci handlowych (dyskontów, super- i hipermarketów);
- polityka cenowa dyskontów, supermarketów i hipermarketów. Ceny oferowane w małych sklepach są wyższe o 20-30%;
- zmiany w strategiach sieci handlowych. Wykazują się innowacyjnością: w zakresie sposobu płatności, rozwijają handel przez Internet, nowe formy reklamy, większy zakres innych usług itp.;
- unifikacja przyczyniająca się do zmian kulturowych w społeczeństwie (a także wśród klientów);
- spowolnienie gospodarcze w Polsce (w wyniku kryzysu światowego) powoduje, że coraz większa grupa Polaków poszukuje towarów o niższych cenach i zarazem wysokiej jakości;
- nieumiejętność korzystania z funduszy UE, wspomagających małe przedsiębiorstwa;
- niska siła negocjacyjna wobec: przedsiębiorstw produkcyjnych i hurtowni;
- mała wiarygodność kredytowa;
- niekorzystna lokalizacja i mało efektowny wystrój;
- nieumiejętność stosowania technik marketingowych.

Liczba franczyzowych sklepów ogólnospożywczych w latach 2004-2011 w tys.

Największe przedsiębiorstwa sieciowe w polskim handlu FMCG*

Lp.	Nazwa	2007		2010		2011		Dynamika zmian 2011/2007
		przychody ze sprzedaży w tys. zł	zatrudnienie	przychody ze sprzedaży w tys. zł	zatrudnienie	przychody ze sprzedaży w tys. zł	zatrudnienie	
1	Jeronimo Martins Dystrybucja SA, Kostrzyn	11 276 287	19 000	20 217 012	.	25 287 184	34 082	124,25
2	Grupa Metro AG w Polsce, Warszawa	16 397 000	26 200	17 140 000	23 976	17 200 000	22 556	4,90
3	Grupa Schwarz	4 600 000	16 000	.	.	13 158 117	.	286,05
4	Tesco sp. z o. o., Kraków	8 100 000	25 000	10 713 729	27 651	10 752 000	29 654	32,74
5	Eurocash SA, Poznań	4 729 866	598	7 791 759	6 529	9 980 596	12 103	111,01
6	Carrefour Polska, Warszawa	7 350 000	27 000	9 100 000	.	8 945 782	.	21,71
7	PSH Lewiatan, Włocławek	4 466 000	.	6 818 000	20 962	7 300 000	.	63,46
8	Auchan Polska, sp. z o.o., Warszawa	4 800 000	.	6 250 000	.	6 525 000	.	35,94
9	Grupa Muszkietarów, Poznań	2 537 000	7 500	3 610 000	10 000	4 200 000	10 000	65,55
10	Grupa Polomarket sp. z o.o., Pakość	1 922 000	8 100	2 900 000	10 000	3 300 000	10 000	71,70
11	Żabka Polska sp. z o.o., Poznań	1 595 886	262	2 339 441	449	2 825 407	.	77,04
12	Netto sp. z o.o., Kobyłanka	1 488 646	.	2 058 307	2 980	2 378 586	3 424	59,78
13	Alma Market, Kraków	650 856	1 510	1 245 066	11 747	1 421 887	3 171	118,46
14	PPH Bomi SA, Gdynia	488 858	.	1 430 474	4 465	1 418 914	.	190,25
15	Piotr i Paweł SA, Poznań	980 000	.	601 166	279	1 417 160	.	44,61
16	Bać-Pol SA, Rzeszów	566 744	596	926 481	1 041	1 043 510	1 084	84,12
	SUMA	71 949 143		93 141 435		117 154 143		62,8

* w handlu produktami FMCG przeważają artykuły żywnościowe
 Źródło: opracowanie własne na podstawie Polityki z lat 2008-2012.

W polskim handlu detalicznym żywnością w pierwszej dekadzie XXI wieku:

- nastąpił silny wzrost konkurencji, który spowodował wzrost koncentracji w handlu, co wywołało upadłość wielu małych sklepów oraz dynamiczny rozwój sieci franczyzowych i partnerskich. Wśród korporacji handlowych walki konkurencyjne toczyły się o wzrost udziału w rynku oraz o obniżki cen;
- stale zwiększa się w produkcji i sprzedaży udział artykułów żywnościowych oznaczonych markami własnymi (handlowymi) sieci globalnych, do 21% w 2011 roku, na co wpływ miała poprawa ich jakości oraz spowolnienie gospodarcze;
- systematycznie zwiększa się udział w handlu nowoczesnych form sprzedaży (hipermarketów, supermarketów, dyskontów, sklepów convenience, sprzedaży przez Internet), głównie globalnych korporacji handlowych;
- zmniejsza się liczba hurtowni, gdyż funkcje hurtu przejmują producenci, centra usług logistycznych (prowadzone przez wyspecjalizowane firmy, głównie zagraniczne) oraz globalne sieci handlowe;

W polskim handlu detalicznym żywnością w pierwszej dekadzie XXI wieku cd.:

- zwiększa się liczba globalnych producentów żywności i używek w Polsce posiadających własne sieci hurtowe o zasięgu ogólnopolskim, a rozwój ich następuje często przez przejmowanie lub podporządkowanie sobie hurtowni lokalnych, co dzieje się zwłaszcza w przemyśle: piwowarskim, napojów bezalkoholowych, tytoniowym, spirytusowym;
- działalność korporacji handlowych zwiększa konkurencyjność na rynku artykułów spożywczych także wśród firm produkcyjnych, co prowadzi do praktyk monopsonicznych;
- silna konkurencja na polskim rynku handlu wewnętrznego sprzyja utrzymywaniu się niskich cen, korzystnych dla konsumentów i wzrastają nakłady na reklamę, w której dominują międzynarodowe korporacje produkcyjne i handlowe;

W polskim handlu detalicznym żywnością w pierwszej dekadzie XXI wieku cd.:

- duża część polskiego handlu zagranicznego (eksportu i importu) produktami rolno-spożywczymi odbywa się poprzez globalne sieci handlowe, ma tendencję wzrostową. Decydującym czynnikiem jest ich niska cena i wysoka jakość;
- polski rynek handlu wewnętrznego i oferta produktów żywnościowych upodabniają się do rynków w krajach rozwiniętych, następuje unifikacja, która przyczynia się do zmian kulturowych w społeczeństwie (np. spędzanie czasu w galeriach handlowych, robienie większych zakupów raz na tydzień itp.);
- w wyniku działalności globalnych sieci handlowych zmieniają się nawyki polskich konsumentów, choć nadal preferują oni krajowe wyroby i producentów;
- wzrasta też świadomość polskiego konsumenta, który oprócz ceny coraz większą uwagę zwraca na terminy przydatności, skład surowców będących w wyrobie, markę itp.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ